

RODIČOVSTVO - VZŤAHY MEDZI RODIČMI A DEŤMI

Tvorí ťažisko právnej úpravy rodinného práva. Maloleté deti majú právny nárok na výchovu a všestranný rozvoj a to predovšetkým v prostredí rodiny

1. Vznik právneho vzťahu medzi rodičmi a deťmi

- vzniká narodením alebo osvojením

Zákon ustanovuje 3 vyvrátiteľné podmienky

a. domnienka - otcom dieťaťa je manžel matky = domnienka svedčiaca manželovi matky. Ak sa narodí dieťa v čase od uzavretia manželstva, do 300 dní po uzavretí manželstva, za otca sa pokladá manžel matky aj keby bolo zrejmé, že nie je biologickým otcom dieťaťa

b. domnienka - za otca dieťaťa sa považuje muž, ktorému otcovstvo bolo určené súhlasným vyhlásením rodičov pred úradom, ktorý vedie matriku alebo pred súdom

c. domnienka - otcovstvo sa určí súdom - za otca sa pokladá muž, ktorý s matkou dieťaťa súložil v čase od ktorého neprešlo od narodenia dieťaťa, menej ako 180 dní a viac ako 300 dní (kritická doba) a pokiaľ jeho otcovstvo nevylučuje závažné okolnosti

Zapretie otcovstva

Otcovstvo môže zaprieť:

- manžel v lehote 3r., odkedy sa dozvie, že jeho manželke sa narodilo dieťa
- matka dieťaťa môže zaprieť, že otcom je jej manžel v lehote 3r. od narodenia dieťaťa
- generálny prokurátor môže zaprieť otcovstvo vždy, ak to vyžaduje spoločenský záujem, najmä záujem maloletého dieťaťa. Nie je viazaný žiadnou lehotou

2. Práva a povinnosti rodičov a detí

- usmerňovať konanie dieťaťa
- zastupovať dieťa
- spracovať veci dieťaťa

3. Povinnosti detí

- povinnosťou detí je pomáhať rodičom ak s nimi žije v spoločnej domácnosti
- povinnosťou detí je prispievať na úhradu potrieb rodiny ak má príjem

4. Účasť štátu na výkone práv a povinností

- činnosť správnych orgánov
- oddelenie starostlivosti o deti na obvodných úradoch - majú možnosť urobiť opatrenia v prípade nedostatočnej starostlivosti rodičov
- činnosť súdov - súdy rozhodujú o obmedzení alebo zbavení rodičovských práv

5. Výchovné opatrenia

Ak je potrebné v záujme detí súd môže rozhodnúť o uložení výchovných opatrení:

- a. vhodným spôsobom napomenie maloleté dieťa
- b. určí na výchovu maloletého dieťaťa a dohľad za súčinnosti orgánov sociálnoprávnej ochrany detí obce a školy
- c. uloží maloletému obmedzenia v rozsahu potrebnom na predchádzanie a zabránenie škodlivých vplyvov
- d. uloží maloletému a jeho rodičom povinnosť podrobiť sa sociálnemu poradenstvu alebo odbornému poradenstvu

Ak tieto opatrenia nevedli k náprave súd odníme dieťa z osobnej starostlivosti rodičov a to aj proti ich vôli a to na :

- a. pobyt v zariadení najdlhšie 6 mesiacov
- b. pobyt v špecializovaných zariadeniach najdlhšie 6 mesiacov
- c. pobyt v resocializačnom stredisku pre drogovu závislých

Súd následne sleduje vývin po uplynutí doby určenej

OTCOVSTVO

Otcovstvo sa určuje na základe domniepok otcovstva, ustanovených v zákone č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), súhlasným vyhlásením rodičov alebo rozhodnutím súdu.

Určenie otcovstva sa teda opiera o tri domniepok otcovstva, ktoré sú vyvrátiteľné:

1. domniepok otcovstva svedčiaca manželovi matky,
2. domniepok otcovstva svedčiaca mužovi, ktorý spolu s matkou súhlasne vyhlásil, že je otcom dieťaťa,
3. domniepok otcovstva svedčiaca mužovi, ktorý s matkou dieťaťa súložil v dobe rozhodnej pre narodenie dieťaťa.

Poradie uplatnenia týchto domniepok je fixné, pokiaľ sa uplatní prvá, je vylúčená aplikácia druhej až do doby, kým prvá nebude právoplatne zapretá. Ak uznajú rodičia otcovstvo podľa druhej domniepok, potom nie je možné žiadať, aby otcovstvo určil súd na základe tretej. Zmyslom týchto domniepok je stanoviť, kto bude podľa práva považovaný za otca dieťaťa, nie kto je otcom dieťaťa. Prvá domniepok sa uplatní bez ďalšieho, to znamená, že pôsobí priamo zo zákona. V prípade druhej sa vyžaduje prejav vôle otca a matky vo forme súhlasného vyhlásenia pred príslušným orgánom – známy tiež ako uznanie otcovstva. Naplnenie tretej domniepok skúma súd v sporovom konaní, ktoré je konaním o určenie rodičovstva – toto možno charakterizovať ako zistenie otcovstva. Podľa prvej domniepok otcovstva – otcovstvo manžela matky, ak sa narodí dieťa v čase od uzavretia manželstva do uplynutia trojstého dňa po zániku manželstva alebo po jeho vyhlásení za neplatné, považuje sa za otca manžel matky. Táto domniepok svedčí manželovi matky a to nielen v prípade, ak sa dieťa narodí počas trvania manželstva (od jeho uzavretia po jeho zánik), ale aj v prípade, ak sa dieťa narodí do 300 dní po jeho zániku. Tu nie je rozhodujúce, či bolo dieťa splodené počas manželstva alebo nie.

Ak sa narodí dieťa žene znovu vydatej, považuje sa za otca neskorší manžel, aj keď sa dieťa narodilo pred uplynutím trojstého dňa po tom, čo jej skoršie manželstvo zaniklo alebo bolo vyhlásené za neplatné. Tu je riešená kolízia domniepok otcovstva, ktoré by súbežne svedčili dvom rozdielnym mužom. Vzhľadom na to, že náš právny poriadok nepozná žiadne obmedzenia pre rozvedených manželov v súvislosti so zánikom manželstva, ponúka takto zároveň riešiť situácie, keď žena počas trvania manželstva otehotnela s iným mužom než s manželom a chce, aby za otca dieťaťa bol od narodenia dieťaťa považovaný skutočný otec. Pokiaľ totiž bude jej manželstvo právoplatne rozvedené a do pôrodu dieťaťa uzavrie nové manželstvo, bude sa za otca dieťaťa považovať neskorší manžel.

Pri počítaní času, ktorý je rozhodujúci na určenie otcovstva, sa predpokladá, že manželstvo toho, kto bol vyhlásený za mŕtveho, zaniklo dňom, ktorý bol v rozhodnutí o vyhlásení za mŕtveho určený ako deň smrti.

Manžel môže do troch rokov odo dňa, keď sa dozvie, že sa jeho manželke narodilo dieťa, zaprieť na súde, že je jeho otcom. Ak manžel stratil spôsobilosť na právne úkony pred uplynutím lehoty na zapretie otcovstva, môže otcovstvo zaprieť jeho opatrovník do troch rokov odo dňa, keď sa dozvedel o narodení dieťaťa alebo ak vedel o jeho narodení už skôr, do šiestich mesiacov od svojho ustanovenia.

Manžel matky môže podať návrh na zapretie otcovstva najskôr v deň narodenia dieťaťa. Je vylúčené, aby návrh smeroval len proti tehotnej žene, keďže sa vyžaduje vedomosť otca o tom, že sa jeho manželke narodilo živé dieťa. Lehota troch rokov je prekluzívnou lehotou, ktorá sa skončí dňom, ktorý sa svojím číselným označením zhoduje s dňom, keď sa manžel matky dozvedel, že sa jeho manželke narodilo dieťa.

Manžel má právo zaprieť otcovstvo voči dieťaťu a matke, ak sú obidvaja nažive, a ak nežije jeden z nich, voči druhému. Ak nežije ani dieťa, ani matka, toto právo manžel nemá. Právo sa uplatňuje podaním návrhu na zapretie otcovstva na súde. Ide o druh konania o určenie rodičovstva. Môže začať len na návrh, súd však musí vykonať aj iné dôkazy ako účastníci navrhli tak, aby čo najúplnejšie zistil skutkový stav. Manžel zapiera otcovstvo voči matke a dieťaťu, ak sú obaja nažive. Ich postavenie v konaní je nerozlučným spoločenstvom, pretože rozsudok sa musí vzťahovať na všetkých účastníkov spoločne. Je vylúčené, aby voči matke bolo otcovstvo zapreté a voči dieťaťu nie. Ak niektorý z nich zomrel, potom zapiera otcovstvo voči živému.

Na tomto mieste si Vám dovoľujem uviesť bližšiu špecifikáciu podmienok, za ktorých možno otcovstvo zaprieť:

- ak sa narodí dieťa v čase medzi stoosemdesiatym dňom od uzavretia manželstva a trojstým dňom po tom, čo manželstvo zaniklo alebo bolo vyhlásené za neplatné, možno otcovstvo zaprieť len vtedy, ak je vylúčené, že by manžel matky mohol byť otcom dieťaťa,
- otcovstvo voči dieťaťu narodenému v čase medzi stoosemdesiatym dňom a trojstým dňom od vykonania zákroku asistovanej reprodukcie so súhlasom manžela matky nemožno zaprieť. Otcovstvo však možno zaprieť, ak by sa preukázalo, že matka dieťaťa otehotnela inak,
- ak sa narodí dieťa pred stoosemdesiatym dňom od uzavretia manželstva, postačí na to, aby sa manžel matky nepovažoval za otca, ak zaprie svoje otcovstvo na súde. To neplatí, ak manžel s matkou dieťaťa súložil v čase, od ktorého neprešlo do narodenia dieťaťa menej ako stoosemdesiat a viac ako tristo dní, ak pri uzavretí manželstva vedel, že je tehotná.

Aj matka môže do troch rokov od narodenia dieťaťa zaprieť, že otcom dieťaťa je jej manžel.

Ak bolo právoplatne rozhodnuté, že neskorší manžel nie je otcom dieťaťa znovu vydatej matky, začína sa trojročná lehota na zapretie otcovstva pre skoršieho manžela dňom, keď sa dozvedel o právoplatnom rozhodnutí.

Domnienka otcovstva manžela matky pôsobí nielen počas trvania manželstva (od jeho vzniku do jeho zániku), ale aj v ochrannnej dobe 300 dní po zániku manželstva, ktorej cieľom je určiť otcovstvo k dieťaťu, ktoré teoreticky mohlo byť splodené počas trvania manželstva. V tejto ochrannnej dobe však nie je vylúčené, že žena uzavrie nové manželstvo. Dochádza teda k novej kolízii domnienok otcovstva. Ak by úspešne zaprel otcovstvo aj skorší manžel matky, prichádzalo by do úvahy určenie otcovstva podľa druhej alebo tretej domnienky.

Ak nie je otcovstvo určené podľa prvej domnienky otcovstva manžela matky, možno ho určiť súhlasným vyhlásením oboch rodičov.

Ide o vymedzenie druhej domnienky určenia otcovstva tak, že sa môže uplatniť len v prípade, ak otcovstvo nie je určené podľa prvej domnienky, svedčiacej manželovi matky. To znamená, že žena: buď nie je a ani nebola vôbec vydatá alebo bola vydatá a od zániku manželstva do narodenia dieťaťa uplynulo už viac než 300 dní alebo je, resp. bola vydatá, od zániku manželstva neuplynulo viac než 300 dní, ale došlo k právoplatnému zapretiu otcovstva manžela, resp. bývalého manžela matky. Zákon umožňuje uznať otcovstvo aj k ešte nenarodenému, ale už počatému dieťaťu. Keďže neexistuje časové obmedzenie dokedy tak možno urobiť, nie je vylúčené, aby otcovstvo bolo uznané aj k plnoletému dieťaťu. Použitie tejto druhej domnienky je možnosť, nie povinnosť v zmysle zákona. Uplatní sa v prípade, že sa nezosobášení biologickí rodičia dieťaťa o určení otcovstva dohodnú. Nie je však samozrejme vylúčené, aby svoje otcovstvo týmto spôsobom uznal aj muž, ktorý nie je biologickým otcom dieťaťa, čomu sa však prakticky nedá zabrániť.

Súhlasné vyhlásenie rodičov musí byť urobené pred matričným úradom alebo pred súdom. Maloletý rodič môže urobiť súhlasné vyhlásenie iba pred súdom. Vyhlásenie matky nie je potrebné, ak nemôže pre duševnú poruchu posúdiť význam svojho konania alebo ak je zadováženie jej vyhlásenia spojené s ťažkou prekonateľnou preukážkou.

Vyhlásenie otca musí byť potvrdené súhlasným vyhlásením matky, inak nespôsobí určenie otcovstva k dieťaťu. Ak konanie o určenie otcovstva neiniciovala návrhom na začatie konania matka, potom len vyhlásenie otca, že uznáva svoje otcovstvo nestačí, aby bolo určené otcovstvo druhou domnienkou. V takom prípade musí súd skúmať, či žalovanému svedčí tretia domnienka určenia otcovstva a či teda súložil s matkou dieťaťa v dobe rozhodnej pre narodenie dieťaťa, resp. či jeho otcovstvo nevylučujú závažné okolnosti. Prejav vôle (vyhlásenia) nemusia byť urobené súčasne. Nie je vylúčené, aby rodičia postupne vyjadrili svoj súhlas s uznaním otcovstva. Súdna prax dokonca za súhlas matky považuje aj jej faktický procesný úkon – návrh na začatie konania o určenie otcovstva smerujúci voči mužovi, ktorý potom sám otcovstvo uznal. Jej následný súhlas už súd nevyžaduje. Príslušný orgán vyhlásenia len prijme – súhlas ani schválenie nie je potrebné.

Uznanie otcovstva nie je teda tvorené dvomi proti sebe smerujúcimi právnymi úkonmi, ale dvomi obsahovo zhodnými právnymi úkonmi, urobenými pred príslušným orgánom. Pokiaľ sa určuje otcovstvo pred súdom, platia príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Ide o druh predbežného konania nazvaný konaním o určenie otcovstva súhlasným vyhlásením rodičov. Zákonnou podmienkou pre prijatie vyhlásenia je, že otcovstvo k narodenému dieťaťu nebolo ešte určené a to ani zákonnou domnienkou, svedčiacou manželovi matky, ani súhlasným vyhlásením rodičov pred matričným úradom. Príslušným na konanie je súd, v obvode ktorého má maloletý svoje bydlisko na základe dohody rodičov alebo rozhodnutia súdu, prípadne iných rozhodujúcich skutočností. Ak sa určuje otcovstvo pred matričným úradom, určuje sa pred orgánom obce alebo mestskej časti, ktorá vedie matriku, v ktorej je dieťa zapísané. Pokiaľ dôjde k určeniu otcovstva týmto spôsobom, zapíše matričný úrad do knihy narodení ako otca muža, ktorý s matkou súhlasne vyhlásil, že je otcom dieťaťa.

Súhlasným vyhlásením rodičov možno určiť otcovstvo k dieťaťu ešte nenarodenému, ak je už počaté.

Otcovstvo možno uznať aj pred narodením dieťaťa, ide však v tomto prípade o právny úkon s odkladacou podmienkou. Rodičia dieťaťa spíšu zápis (vyplnia tlačivo) o uznaní otcovstva k ešte nenarodenému dieťaťu, ktorý, ak sa dieťa narodí, bude podkladom pre zápis do knihy narodení. Pokiaľ by žena nebola tehotná a otehotnela až neskôr, uznanie otcovstva by bolo neplatné.

Taktiež muž, ktorého otcovstvo bolo určené súhlasným vyhlásením rodičov, môže otcovstvo pred súdom zaprieť do troch rokov odo dňa jeho určenia len ak je vylúčené, že by mohol byť otcom dieťaťa, táto lehota sa neskončí pred uplynutím troch rokov od narodenia dieťaťa. Aj matka dieťaťa môže v rovnakej lehote zaprieť, že otcom dieťaťa je muž, ktorého otcovstvo bolo určené súhlasným vyhlásením rodičov.

V prípade, ak nedošlo k určeniu otcovstva súhlasným vyhlásením rodičov, môže dieťa, matka alebo muž, ktorý tvrdí, že je otcom, navrhnúť, aby otcovstvo určil súd.

Za otca sa považuje muž, ktorý s matkou dieťaťa súložil v čase, od ktorého neprešlo do narodenia dieťaťa menej ako stoosemdesiat a viac ako tristo dní, ak jeho otcovstvo nevylučujú závažné okolnosti.

Takýto postup pri zistení otcovstva prichádza do úvahy v prípade, ak nebolo určené domnienkou svedčiacou manželovi matky, ani súhlasným vyhlásením rodičov.

V prípade, ak žalobu podáva dieťa, je pasívne legitimovaný muž, o ktorom sa možno domnievať, že je otcom. Matka môže do konania vstúpiť ako vedľajší účastník. Podanie žaloby dieťaťom vyvoláva pre matku prekážku litispendencie – to znamená, že proti tomu istému mužovi nemôže podať vlastný návrh. Uvedené platí aj naopak – ak podáva návrh matka, nemôže konanie v tej istej veci proti tomu istému mužovi iniciovať dieťa. Ak návrh podá jeden z nich a ako navrhovateľ počas konania zomrie, môže ten druhý pokračovať v postavení navrhovateľa. Matka a dieťa môžu návrh podať aj spoločne v postavení nerozlučných spoločníkov proti mužovi, o ktorom sa možno domnievať, že je otcom. Pokiaľ tento muž už nežije, treba návrh podať proti opatrovníkovi, ktorého pre tento prípad ustanoví súd. Nepodáva sa však proti otcovi zastúpenému opatrovníkom, ale len proti opatrovníkovi. Ak otec zomrie v priebehu konania, súd mu ustanoví opatrovníka. Nie je dôvod na zastavenie konania. Výnimocne môžu namiesto dieťaťa návrh podať aj jeho potomkovia, sú však povinní preukázať právny záujem na veci. Ak návrh podáva muž, ktorý o sebe tvrdí, že je otcom dieťaťa, potom návrh smeruje proti matke a dieťaťu spoločne. Ak by takýto muž podal protižalobu (po podaní návrhu matkou alebo dieťaťom) o určenie, že on je otcom dieťaťa, tak by súd mal skúmať, či nie je možnosť určiť otcovstvo súhlasným vyhlásením rodičov. Pokiaľ by došlo k určeniu otcovstva (alebo k osvojeniu dieťaťa), súd musí konanie zastaviť. Ak by určenie otcovstva súhlasným vyhlásením nebolo možné, uplatnil by súd prekážku litispendencie aj voči otcovi a konanie by zastavil. Pokiaľ by však svedčila tretia domnienka otcovstva viacerým mužom súčasne, bolo by možné, aby dieťa iniciovalo návrhom konanie o určenie otcovstva voči jednému a matka voči druhému mužovi. Nie sú ani vylúčené viaceré žaloby toho istého navrhovateľa proti viacerým mužom. V tomto prípade nie je daná prekážka vecí začatej a súd by nemohol konanie začaté neskôr zastaviť. Nie je vylúčené ani spojenie vecí z dôvodu hospodárnosti konania. Návrh na určenie otcovstva možno podať kedykoľvek bez obmedzenia lehotou. Zo zákona je s konaním o určenie otcovstva spojené konanie o výchove a výžive maloletého dieťaťa, ak sa určuje otcovstvo k maloletému dieťaťu. Ak podala žalobu o určenie otcovstva matka, potom dieťa nie je účastníkom konania o určenie otcovstva, ale len konania o výchove a výžive, v ktorom musí byť zastúpené opatrovníkom a nie matkou pre možnú kolíziu záujmov. Rovnako to platí pre matku, ak podá návrh dieťa. Cieľom aplikácie tejto domnienky je súdom určiť biologického otca dieťaťa. Rozhodujúcu úlohu v konaní hrá dokazovanie znaleckým posudkom. Metódy znaleckého skúmania majú medicínsky charakter a ide najmä o posudky z odboru: hematológie (tzv. krvné skúšky), gynekológie (porovnanie termínu súložie a pôrodu), sexuológie (získovanie schopnosti muža splodiť dieťa), genetiky, vrátane DNA diagnostiky.

Ak domnelý otec nežije, návrh na určenie otcovstva sa podáva proti opatrovníkovi, ktorého ustanovil súd.

Ak navrhovateľ v priebehu konania zomrie, môže v konaní pokračovať ďalšia osoba oprávnená na podanie návrhu. Potomkovia môžu podať návrh na určenie otcovstva do šiestich mesiacov od smrti dieťaťa, ak majú na určenie právny záujem.

Ak je to potrebné v záujme dieťaťa a ak uplynula rodičom dieťaťa lehota ustanovená na zapretie otcovstva, môže súd na návrh dieťaťa rozhodnúť o prípustnosti zapretia otcovstva. V tomto konaní musí byť maloleté dieťa zastúpené kolíznym opatrovníkom.

Ak súd rozhodne tak, že návrhu vyhovie a určí, že zapretie otcovstva po uplynutí zákonnej lehoty je v záujme dieťaťa, môže dieťa po právoplatnosti tohto rozhodnutia podať návrh na zapretie otcovstva.

Ak jeden z rodičov nežije, môže dieťa podať návrh na zapretie otcovstva proti druhému rodičovi, ak nežije ani jeden z rodičov, návrh nemožno podať.

Prvou fázou tohto návrhu na zapretie otcovstva na návrh dieťaťa je konanie o prípustnosti zapretia otcovstva. Aktívne legitimované na podanie návrhu je dieťa, ktoré má záujem na tom, aby otcovstvo jeho matrikového otca bolo zapreté. Žiadne procesné nástupníctvo na mieste navrhovateľa nie je prípustné. Ak dieťa zomrie, nemožno návrh podať, ani už v začatom konaní pokračovať. Pokiaľ je dieťa plnoleté, podáva návrh samo, pokiaľ je maloleté, podáva návrh opatrovník, ktorého mu súd za týmto účelom ustanoví. Dieťa nemôže byť zastúpené ani jedným z rodičov, nakoľko sú v konaní obaja pasívne legitimovaní, takže je zrejma kolízia záujmov. Obsahom žaloby je preukázanie splnenia oboch hmotnoprávných podmienok povolenia prípustnosti zapretia otcovstva. Pokiaľ ide o preukázanie záujmu dieťaťa, potom prichádza do úvahy ako argument najmä zosúladenie matričného a biologického otcovstva, na ktorom má záujem aj dieťa, aj biologický otec. Na základe návrhu súd rozhodne tak, že buď návrhu vyhovie a povolí podanie žaloby o zapretie otcovstva, alebo návrh zamietne. V takomto prípade nemožno podať žalobu o zapretie otcovstva. Podanie návrhu na rozhodnutie o prípustnosti zapretia otcovstva nie je obmedzené žiadnou lehotou. Trvá počas celej doby života dieťaťa a končí sa jeho smrťou, resp. smrťou matrikových rodičov.

Druhou fázou konania o zapretie otcovstva dieťaťom je samotné konanie o zapretí otcovstva. Pokiaľ súd v konaní o prípustnosti zapretia otcovstva vysloví, že zapretie otcovstva je v záujme dieťaťa, môže dieťa po právoplatnosti rozhodnutia podať žalobu vo veci zapretia otcovstva. Táto žaloba smeruje proti matrikovému otcovi a matke, pokiaľ sú obaja nažive. Ak nežije jeden z nich, smeruje žaloba proti tomu druhému. Ak však nežije ani jeden z matrikových rodičov dieťaťa, nemožno žalobu podať vôbec. Aj v tomto konaní platí, že aktívne legitimované je len dieťa, ktorému súd povolil podanie žaloby na zapretie otcovstva. Ak je maloleté, musí byť zastúpené kolíznym opatrovníkom, ktorého ustanovil súd. Ak dôjde k právoplatnému zapretiu otcovstva matrikového otca, potom môže byť určené otcovstvo iného muža buď súhlasným vyhlásením rodičov, alebo v súdnom konaní.

Žalobu na zapretie otcovstva podáva dieťa proti matrikovému otcovi a matke, ktorí sú v postavení nerozlučných spoločníkov. Pokiaľ jeden z nich nežije, podáva sa žaloba proti druhému rodičovi. Ak však nežije ani jeden z matrikových rodičov, nemožno žalobu o zapretie otcovstva podať a to ani v prípade, ak súd pred tým rozhodol o prípustnosti zapretia otcovstva.

K problematike výživného si Vám dovoľujem uviesť:

Podľa ustanovenia § 62 zákona o rodine, plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samé sa živiť.

Obaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov.

Každý z rodičov bez ohľadu na svoje schopnosti, možnosti a majetkové pomery je povinný plniť svoju vyživovaciu povinnosť v minimálnom rozsahu vo výške 30 % zo sumy životného minima na nezaopatrené nepľnoleté dieťa alebo na nezaopatrené dieťa podľa osobitného zákona.

Pri určení rozsahu vyživovacej povinnosti súd prihliada na to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará. Ak rodičia žijú spolu, prihliadne súd aj na starostlivosť rodičov o domácnosť.

Výživné má prednosť pred inými výdavkami rodičov. Pri skúmaní schopností, možností a majetkových pomerov povinného rodiča súd neberie do úvahy výdavky povinného rodiča, ktoré nie je nevyhnutné vynaložiť.

Vyživovacia povinnosť vyplýva priamo zo zákona (zákonná vyživovacia povinnosť). Táto zákoná vyživovacia povinnosť rodičov vzniká voči deťom ich narodením. Trvá až do času, kým dieťa nie je schopné samo sa živiť. To znamená, že nadobudnutie plnoletosti nemá pre trvanie vyživovacej povinnosti význam. Veková hranica 18 rokov má však význam z procesného hľadiska, pretože konanie o výživnom pre maloleté dieťa možno začať na návrh, ale aj bez návrhu, ale po dovŕšení plnoletosti možno začať len na základe návrhu plnoletého dieťaťa.

Rozhodnutie súdu o určení vyživovacej povinnosti rodičov, prípadne jedného z nich k maloletému dieťaťu prichádza do úvahy v nasledujúcich prípadoch:

- ak súd rozvádza manželstvo rodičov maloletého dieťaťa. V takom prípade upraví rodičovské práva a povinnosti k dieťaťu na čas po rozvoze. Určí najmä komu sa maloleté dieťa zverí do osobnej starostlivosti, kto ho bude zastupovať a spravovať jeho majetok a ako má každý z rodičov prispievať na jeho výživu,
- ak súd určí otcovstvo k maloletému dieťaťu; v rámci spojeného konania o osobnej starostlivosti a výžive maloletého dieťaťa určí najmä, komu zverí dieťa do osobnej starostlivosti a ako má každý z rodičov prispievať na jeho výživu,
- ak rodičia maloletého dieťaťa nežijú spolu – v takom prípade súd najmä rozhodne, komu sa zverí dieťa do osobnej starostlivosti a ako má každý z rodičov prispievať na jeho výživu,
- ak rodičia síce spolu žijú, ale jeden z nich neplní dobrovoľne svoje povinnosti k maloletému dieťaťu; súd v takom prípade upraví rozsah vyživovacej povinnosti rodičov alebo schváli ich dohodu o výške výživného.

Výživou dieťaťa sa rozumie zaobstarávanie všetkých životných potrieb pre jeho všestranný telesný a duševný vývoj. Právo na výživné je, ako vyplýva z jeho povahy, osobným právom dieťaťa, ktoré sa zabezpečuje pre každé dieťa samostatne výrokom súdu.

Právo na výživné sa nepremlčuje. Možno ho však priznať len odo dňa začatia súdneho konania. Výživné pre maloleté dieťa možno priznať najdlhšie na dobu troch rokov späťne odo dňa začatia konania, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa. Práva na jednotlivé opakujúce sa plnenia výživného a ostatné práva na peňažné plnenia vyplývajúce z tohto zákona sa premlčujú.

Dohody a súdne rozhodnutia o výživnom možno zmeniť, ak sa zmenia pomery. Okrem výživného pre maloleté dieťa je zmena alebo zrušenie výživného možné len na návrh.

Ak dôjde k zrušeniu alebo zníženiu výživného pre maloleté dieťa za uplynulý čas, spotrebované výživné sa nevracia.

Pri zmene pomerov sa vždy prihliadne na vývoj životných nákladov.

Vyživovacia povinnosť neprechádza na dedičov a keďže je to osobné právo dieťaťa, zaniká jeho smrťou i smrťou povinného.

Taktiež, čo sa týka úpravy výkonu rodičovských práv a povinností a úpravu styku v ďalších prípadoch, upravuje ustanovenie § 36 zákona o rodine, podľa ktorého, rodičia maloletého dieťaťa, ktorí spolu nežijú, môžu sa kedykoľvek dohodnúť o úprave výkonu ich rodičovských práv a povinností. Ak sa nedohodnú, súd môže aj bez návrhu upraviť výkon ich rodičovských práv a povinností, najmä určí, ktorému z rodičov zverí maloleté dieťa do osobnej starostlivosti.

Prípadnú dohodu rodičov súd schváli alebo neschváli. Táto dohoda nemá povahu zmieru, preto súd o nej nerozhoduje uznesením, ale rozsudkom, proti ktorému je prípustné odvolanie. Ak rodičia obnovia spolužitie za konania, súd toto konanie zastaví.

Podľa zákona č. 452/2004 Z. z. o náhradnom výživnom v znení neskoršieho predpisu sa za náhradné výživné považuje suma poskytnutá štátom na zabezpečenie výživy oprávnenej osoby v prípade, ak si vyživovaciu povinnosť neplní povinná osoba. Oprávnenou osobou je dieťa, ktorému bolo priznané výživné právoplatným rozhodnutím súdu alebo súdom schválenou dohodou. Povinnou osobou je rodič dieťaťa alebo iná fyzická osoba, ktorej bola právoplatným rozhodnutím súdu alebo súdom schválenou dohodou uložená povinnosť platiť dieťaťu výživné. Požiadat' o náhradné výživné môže rodič, oprávnená osoba, iná fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorej má povinná osoba, podľa právoplatného rozhodnutia súdu alebo súdom schválenej dohody, platiť výživné pre oprávnenú osobu.

Podmienky nároku na náhradné výživné podľa zákona sú:

- a) neplatenie výživného v plnej výške povinnou osobou v lehote a spôsobom tak, ako je upravená splatnosť jednotlivých splátok výživného právoplatným rozhodnutím súdu alebo súdom schválenou dohodou najmenej za tri po sebe nasledujúce mesiace od splatnosti poslednej splátky výživného a platenie výživného nemožno zabezpečiť výkonom rozhodnutia počas najmenej troch mesiacov,
- b) riadne plnenie povinnej školskej dochádzky oprávnenou osobou,
- c) trvalý pobyt oprávnenej osoby na území Slovenskej republiky.

Náhradné výživné sa poskytne, len ak príjem žiadateľa a fyzických osôb, ktorých príjmy sa posudzujú spoločne podľa zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, nie je vyšší ako 2,2 - násobok sumy životného minima žiadateľa a súm životného minima fyzických osôb, ktorých príjmy sa posudzujú spoločne. Náhradné výživné sa poskytuje žiadateľovi vo výške určenej právoplatným rozhodnutím súdu alebo vo výške súdom schválenej dohody, najviac však vo výške 1,2 - násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa, určeného zákonom o životnom minime.

Účastníkom konania o náhradnom výživnom sú žiadateľ, oprávnená osoba a povinná osoba. Na konanie a rozhodovanie o náhradnom výživnom je príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny podľa miesta trvalého pobytu oprávnenej osoby. Žiadateľ si môže uplatniť nárok na náhradné výživné podaním písomnej žiadosti o náhradné výživné. Zo žiadosti musí byť zrejmé, že žiadateľ sa domáha vyplatenia náhradného výživného a v akej sume. K žiadosti je potrebné priložiť právoplatné rozhodnutie súdu alebo súdom schválenú dohodu, ktorými bola povinnej osobe určená povinnosť platiť oprávnenej osobe výživné, alebo osvedčenú kópiu rozhodnutia alebo dohody, ďalej potvrdenie príslušného súdu (potvrdenie exekútora), že žiadateľ sa návrhom na výkon rozhodnutia najmenej tri mesiace domáhal platenia výživného, potvrdenie školy o tom, že si oprávnená osoba riadne plní povinnú školskú dochádzku, alebo potvrdenie zariadenia, v ktorom sa oprávnená osoba pripravuje na budúce povolanie, o tom, že sa oprávnená osoba riadne pripravuje na budúce povolanie ako i potvrdenie o príjme žiadateľa a fyzických osôb, ktorých príjmy sa spoločne posudzujú.

Náhradné výživné sa poskytuje na základe právoplatného rozhodnutia príslušného orgánu o priznaní náhradného výživného mesačne pozadu, najskôr od prvého dňa v mesiaci, v ktorom žiadateľ podal žiadosť. Ak žiadateľ o to výslovne požiada, náhradné výživné sa poskytne aj za tri kalendárne mesiace predchádzajúce kalendárnemu mesiacu, v ktorom bola žiadosť podaná.

Poskytnutím náhradného výživného nárok oprávnenej osoby na výživné prechádza na štát a to do výšky poskytnutého náhradného výživného. Povinnej osobe vzniká povinnosť zaplatiť štátu penále vo výške 25 % poskytnutého náhradného výživného.

Príslušný orgán rozhodne o zmene výšky náhradného výživného, ak sa zmenia skutočnosti rozhodujúce na určenie výšky náhradného výživného, najmä právoplatné rozhodnutie súdu alebo súdom schválená dohoda. O zmene rozhodne príslušný orgán odo dňa, v ktorom nastala zmena skutočností, rozhodujúcich na určenie výšky náhradného výživného. Ak príslušný orgán poskytne náhradné výživné, súčasne uplatní u povinnej osoby náhradu za poskytnuté náhradné výživné a penále.

Taktiež si Vás dovoľujem upozorniť na skutočnosť, že ten, kto najmenej tri mesiace v období dvoch rokov neplní, čo aj z nedbanlivosti, zákonnú povinnosť vyživovať alebo zaopatrovať iného, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky. Kto sa najmenej tri mesiace v období dvoch rokov úmyselne vyhýba plneniu svojej zákonnej povinnosti vyživovať alebo zaopatrovať iného, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.